

עזראים מחנכים בדרך

תורניות

מערך לקבוצת נתיבות

הנחיה וחשיבה

אפי הורוביץ
יהל כיאט
טליה גורן
עדי נתנאל
אביאל פרנס

כתיבה

יהל כיאט
נחמה במברגר

עריכה לשונית

אפרת ליבר

עיצוב כריכה ולוגו

אפרת ונחוצקר

עיצוב גרפי ועימוד

אפרת רוכברגר

בהוצאת

עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי בארץ ישראל

מחלקת הדרכה

רח' בית הדפוס 11 ירושלים

טלפון: 025371640 | פקס: 025372639

www.ezra.org.il

© כל הזכויות שמורות, ירושלים, תשע"ח

תוכן העניינים

4	הקדמת המזכ"ל.....
5	הקדמת מחלקת הדרכה.....
7	מערך - תורניות.....
8	פעולה א'.....
22	פעולה ב'.....
27	פעולה ג'.....
35	פעולה ד'.....
39	פעולה ה'.....
47	פעולה ו'.....
60	איך עובדים עם תוכן בתנועה שלנו?
62	בניית מערך.....
64	מתודיקה.....
68	פרוייקט.....
69	על הגיל המודרך.....
75	טבלת תכנון.....

הקדמת המזכ"ל שאול דה מלאך

”כְּשֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִתְבּוֹנֵן בְּתוֹרָה וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם”

(על פי הזוהר, שמות קסא, א)

הקשר שבין התורה לעולם הוא קשר עמוק. התורה היא התכנית הפנימית שעל פיה נברא העולם. יחד עם זה, לעולם יש אישיות עצמאית, חיים משלו. אנחנו חיים בעולם, נושמים אותו, מאמינים בו, משנים אותו, נאבקים.

עברו אלפיים שנה מבריאת העולם ועד שהוא נעשה בוגר ושלם מספיק כדי לקבל תורה. גם אנחנו כעת נמצאים אחרי אלפיים שנים שבהן לא הייתה לנו מדינה, לא היה לנו גוף, לא היינו מספיק שלמים כדי לקבל את החיים, את העולם. והנה, אחרי אלפיים שנה, לראשונה אולי בהיסטוריה, יש לנו גם תורה וגם עולם. פתאום אבא ואמא חזרו הביתה. שניהם - התורה והעולם - שוב בבית, משלימים חוויות, שומעים מה עבר עליהם, לומדים לאט לאט להסתדר ביחד, לדבר זה עם זה, לשמוע איך היה בכל אותן השנים שלא נפגשו...

זוהי בתמצית הבחירה התנועתית לעסוק בתורניות. התורניות היא הבחירה שלנו כתנועה להכריח את התורה לדבר עם העולם, לשמוע מה יש לה לומר על מה שאנחנו עושים, על התנועה שלנו, על העולם, על מדינת ישראל, על חינוך.

השבתות החדשות מעמיקות ומבררות, מנסות לגלות מי אנחנו, במה אנחנו מאמינים, כיצד עלינו להוביל את עשרות אלפי החניכים. זו זכות גדולה מאין כמותה.

אמנם חזרנו הביתה, אבל אנחנו עדיין בדרך.

עזראים, קדימה, בואו נחנך בדרך!

שאול דה מלאך

מזכ"ל התנועה

הקדמת מחלקת הדרכה

מדריכות ומדריכים יקרים,

בשעה טובה ולקראת שנת המאה אנחנו זוכים יחד אתכם לסיים את פיתוח תכנית ההדרכה הרב גילאית של התנועה, לאחר שלוש שנים של עבודה.

לא בכל מקום ולא בכל חברה זה דבר נפוץ, לעסוק בתכנים ברמה גבוהה. תוכן זה אומר רעיונות, ערכים ואידאליים, מחשבות. אלה (חלק) מהדברים שבונים את הזהות שלנו, ואלה הדברים שבסופו של דבר מניעים את העולם. אנחנו בתנועה חרטנו על דגלנו את הרצון לצאת מהסיסמאות הרגילות, להצליח לבחון דברים לעומק ולהגיד דברים שהם לא בנאליים. זאת עבודה קשה, כי בסיסמאות הרבה פעמים יש הרבה אמת. אנחנו רוצים להצליח לקחת את הסיסמאות ולהעמיק אותן לרעיונות שחיים בתוכנו, בחיים היומיומיים שלנו. ובשביל זה צריך לחשוב, להעמיק, ללמוד, להתווכח. וזו המהות של עיסוק בתוכן אצלנו בתנועה.

אתם מקבלים את החוברת הזו בסיימה של שבת שבה עסקתם בנושא החוברת. השבת הזו מגיעה בזמן של תקופת השגרה החורפית שבה יש בסניף פעילות רגילה וסדירה, וראינו לנכון לעסוק דווקא בתקופה הזו בתהליכים חינוכיים שקשורים לתוכן ולעיצוב הזהות המתפתחת של החניכים שלנו.

מה זה אומר בפועל?

במהלך השבת ביררנו לעומק את הנושא שמשויך לשכבת הגיל של החניכים שלנו, ובסוף השבת קיבלנו כלים פרקטיים להטמעת התוכן. החוברת הזו היא כלי עזר להעברת הנושא לחניכים במהלך התקופה שלאחר השבת. יש שני סוגים של חוברות: בחלק מהחברות הפעולות בנויות ומסודרות עם מטרה, מכנה ומהלך ברור; בחלק מהחברות במקום פעולה בנויה יש מגוון של אפשרויות למתודות וטקסטים שמתוכן המדריך בוחר מה מתאים לו ולקבוצה שלו על פי הרציונל של הפעולה. אנחנו מרגישים שלכל סוג של חוברת יש יתרונות אחרים והיינו רוצים שכל מדריך יתנסה בשני הסוגים.

לבסוף, חשוב לנו לומר מילה נוספת -

החברות האלה הן פרי של הרבה חשיבה ועבודה של פיתוח. חלק מהפיתוח הזה נעשה בעזרתכם, נציגים מהשטח - חניכים, מדריכים, מרכזות ובוגרים. חשוב לנו מאוד להמשיך לעבוד בשיתוף פעולה גם בפיתוח של התכנים, וגם לשמוע מכם משוב על מה מתאים יותר ומה מתאים פחות, כדי להצליח להיות מותאמים למה שנכון ורלוונטי לכם ולחניכים שלכם.

אנו מאחלים לכולנו הצלחה בתקופה הקרובה ובכלל, שנזכה בע"ה לעבור עם החניכים שלנו תהליכים משמעותיים בכניית האישיות שלנו ושלם.

בהצלחה גדולה ובהערכה גדולה,

חזקו חברים,

מחלקת הדרכה,

ירושלים תשע"ח

עזראים מחנכים בדרך

תורניות

פעולה א' להיות תורני זה להיות פתוח או שמרן?

מטרת הפעולה:

החניכים ייחשפו למתח שבין פתיחות לשמרנות וינסו למקם את התורה במתח הזה.

מבנה הפעולה:

- א. חוויית הימנעות לעומת לקיחת סיכון
- ב. ניתוח החוויה
- ג. השלכה לעולם התורני
- ד. לימוד מקורות שמציפים את המתח
- ה. סיכום והסבר על המשך המהלך

מהלך הפעולה:

א. חוויית הימנעות לעומת לקיחת סיכון

- מחלקים את החניכים לשלוש. מתוך כל שלישיית חניכים שניים צריכים לעמוד זה מול זה במרחק של כמטר (תלוי בגובה החניכים), וכיניהם החניך השלישי עם הפנים לאחד מהם. על החניך האמצעי לעצום עיניים, לשחרר את עצמו ולהפיל את עצמו קדימה או אחורה, אל אחד החניכים שנמצאים בקצוות. זוג החניכים שבקצוות צריכים "לנדנד" את החניך מצד אל צד, תוך כדי שהם תופסים אותו וזורקים אותו מאחד לשני.
- לאחר כמה דקות מבקשים מהחניכים להתחלף. חשוב שכל החניכים יתנסו בחוויה של להיות החניך האמצעי, גם אם לא כולם חלק משלישייה.

ב. ניתוח החוויה

- מנתחים עם החניכים את ההתנהגות שלהם במהלך המשחק. מפזרים על הרצפה משפטים (נספח 1) ומבקשים מהחניכים לשתף במשפט שאליו הם מתחברים או מתנגדים.

ג. השלכה לעולם התורני

- לאחר שדנים עם החניכים על המשחק, עוברים לעולם התורני ושואלים את החניכים מה לדעתם התורה רוצה מאיתנו - שנימנע מלהיפתח ולקחת סיכונים, או בדיוק להפך - להיכנס לתוך המשחק ולהיחשף תוך כדי סיכוי ליפול?

סביר להניח שחניכים שנוטים להימנעות יעלו טיעונים כמו "התורה רוצה לשמור עלינו מדברים לא טובים, ולכן לא רוצה שניחשף", לעומת חניכים שיאמרו שהתורה רוצה שנתפתח ונחיה בעולם הזה, ולכן תורה שמנותקת מהמציאות אינה תורה שרלוונטית לחיים.

* למדריך: חשוב להכין את הדיון היטב. כדי לא להגיע למצב שבו כל החניכים אומרים אותו דבר, נסה לשכנע את עצמך בכל צד. כך, במידת הצורך, תוכל לאתגר את החניכים כשתעמת אותם עם הצד השני.

ד. לימוד מקורות שמציפים את המתח

- מחלקים את החניכים לקבוצות קטנות (כ-5 בקבוצה). נותנים לחצי מהקבוצות ללמוד את המקור הראשון (**נספח 2**) שמציג את הגישה השמרנית, ולחצי השני את המקור השני (**נספח 3**) אשר מציג את הגישה הפתוחה.
- בסיום הלימוד בקבוצות מבקשים מהחניכים לשתף בתוכנות שלהם ביחס למקורות.

ה. סיכום והסבר על המשך המהלך

- מניחים במרכז שתי תמונות (**נספח 4**), האחת מציגה סימני שאלה ואילו השנייה מציגה הליכה ליעד ספציפי. שואלים את החניכים כסיכום לפעולה עם איזו תמונה הם יותר מזדהים. האם הם יוצאים מהפעולה כשברור להם לאן הולכים ומה הולך לקרות בתקופה הקרובה, או להפך - הם יוצאים רק יותר מבלבלים?
 - מסכמים בהסבר שעכשיו אנחנו פותחים מערך שבו ננסה לברר את הסוגיה שהעלינו בפעולה. שאלה היא דרך מצוינת לגבש בתוכנו עמדה ביחס לנושא, ולכן לא צריך לפחד משאלות...
- החניכים נמצאים עכשיו בגיל שבו הם בונים זהות מגובשת יותר, ולכן נתעסק בשאלות הללו, שאמורות להזמין אותם לבירור רציני ומעמיק בחוץ ובתוך עצמם. אנחנו מזמינים אותם לשתף במחשבות ובתהיות בכל נושא ובכל מסגרת שהיא.

לא באמת שיהקתי...

נהניתי ללקחת סיכון ולא
לדעת מה יקרה איתי.

הצאתי מדי פעם כדי לודא שהכול בסדר.

החלטתי לסמוך על
החברים שלי למרות שזה
ממש הפחיד אותי.

התחמקתי מלהיות באמצע.

נוסיותי לקצת והספיקה לי...

מעדו לריות באמצע כל הזמן!

אני אהב לנסות כל מיני
הוויות שונות.

תיסכל אותי לא לדעת מה קורה איתי!

'אל תביאני לידי ניסיון, ולא לידי ביזיון'.

(מתוך התפילה)

מה המקור אומר? ✓

איזה עיקרון אפשר ללמוד ממנו? ✓

האם הוא קשור יותר לביון השלמני או לביון הפתוח? ✓

'עתיד אדם ליתן דין לפני המקום על כל מה
שראו עיניו ולא רצה לאכול ממנו אף על פי
שהיה מותר לו והיה יכול, דכתיב (קהלת ב),
וכל אשר שארו עיני לא אצלתי מהם'.

(ירושלמי קדושין פד)

מה המקור אומר? ✓

איזה עיקרון אפשר ללמוד ממנו? ✓

האם הוא קשור יותר לביון השלמני או לביון הפתוח? ✓

פעולה ב'

מציאות, נעים להכיר!

מטרת הפעולה:

החניכים יכירו בחשיבות הכרת העולם, אך גם בסכנות הטמונות בכך.

מבנה הפעולה:

א. חווית חשיפה למציאות

ב. עיבוד חסרונות ויתרונות החשיפה

ג. למידת חשיבות העושר התרבותי

ד. סיכום

מהלך הפעולה:

א. חווית חשיפה למציאות

- עושים ניסוי קטן: מבקשים מהחניכים להיכנס לרגע לראש של מדריך שחונך ילד בן ארבע. מפזרים לפני החניכים רשימה של נושאים **(נספח 1)**, ומבקשים מהם לדרג את הרשימה על פי רמת החשיפה שהיו מאפשרים לילד בן ארבע. מטרת הדירוג היא לעורר דיון ואת השיקולים בחשיפה או בשמירה על התמימות של הילד.
- שואלים את החניכים: איפה עובר הקו שמפריד בין דברים שבכלל לא הייתי רוצה לחשוף את הילד אליהם ובין דברים שהייתי רוצה לחשוף אותו אליהם?

ב. עיבוד חסרונות ויתרונות החשיפה

- מסכמים את השיקולים שהחניכים הציגו במהלך הדירוג כיתרונות וחסרונות של חשיפה.
- כעת מעבירים את הדיון לחניכים עצמם. מבקשים מכל החניכים לעמוד באמצע, ובכל פעם מזכירים נושא אחר **(נספח 2)**. בכל נושא החניכים צריכים להחליט אם הם היו רוצים להיחשף לזה, לא רוצים להיחשף, או שהם לא היו רוצים להיחשף אבל הם מרגישים שאין להם ברירה.

במהלך המשחק פונים ישירות בכל פעם לחניך אחר ושואלים: מדוע נעמדת בצד הזה? תוך כדי המשחק מגבשים את היתרונות והחסרונות שבחשיפה.

* למדריך: חשוב להפעיל שיקול דעת ביחס לרשימת הנושאים ולהתייעץ עם המרכזת או עם מבוגר אחר שמכיר את הסניף. כמו כן, במשחק הזה יש לך הזדמנות להבין את הראש של החניכים ביחס לכל מיני פעילויות שאנחנו לא מעודדים אבל החניכים פוזלים אליהן. כך תוכלו לגשת לנושאים כאלה בהמשך באופן רציני ואחראי.

ג. למידת חשיבות העושר התרבותי

- מספרים לחניכים על פתיחת בית הספר בצלאל. בית הספר הזה הוקם בתחילת המאה הקודמת, ומטרתו הייתה להכשיר צעירים וצעירות בתחומי האמנות. באותה תקופה התרעמו עליהם אנשי המעשה שהם מבזבזים את זמנם על אמנות במקום לסלול כבישים.
- שואלים את החניכים: מה הייתם אומרים להם? האם זה טוב שהם הולכים לכיוון כזה, או שזה באמת מותרת ועכשיו יש דברים יותר חשובים לעשות כשמקימים מדינה?
- מחלקים לחניכים את האיגרת ששלח הרב קוק למקימי בצלאל (**נספח 3**), ומנסים להבין ביחד עם החניכים את המשל והנמשל.

« מה המשל שמספר הרב קוק? »
« מדוע לדעתכם לא ביקשה הילדה מים או אוכל כשהתעוררה? »
« על מה זה מעיד? »
« מהו הנמשל לדעתכם? »
« מה הרב בעצם רוצה לומר על מקומה וחשיבותה של התרבות? »

ד. סיכום

- מסכמים את הפעולה ומסבירים שיש חשיבות לתרבות המקיפה אותנו כאשר אנחנו נמצאים בתהליך גאולה, אך עם זאת החשיפה למציאות החיצונית עלולה לסכן אותנו ולהוביל אותנו לקלקולים. מצד שני, ככל שנהיה אנשים רחבים יותר, כך נתמלא ונוכל להגשים את ייעודנו כעובדי ה' בצורה שלמה.
משל יפה שמתאר את אופן החשיפה הנכון למציאות הוא דוב בגן חיות. האם כדי לחוות את עוצמת הדוב אנחנו צריכים להיכנס לתוך הכלוב? בוודאי שלא. חשיפה צריכה להיות במטרה להיות שלמים ובעלי יכולת התמודדות עם העולם, אך מבוקרת וחיצונית לתופעה לפני שנכנסים לתוכה, כדי שלא ניפול.

הסדטים לל האריות

תמונה של אדם עני

שירים של עידן עמדי

ממאת האתיופיים

עדכונים על פיגועים

תאונות דרכים

התמכרויות לסמים
ואלכוהול

רפורמים

גזענות

יחסי ערבים ויהודים

יחסים בין בנים ובנות

מוזיקה ישראלית

אינטרנט

ספורט

סרטים

ספרות חילונית

הילדה הנעימה והאהובה,
הבת הנחמדה, שאחרי מחלה
ארוכה וממושכת, גם נואשת,
אחרי מארה של פנים חיוורים
כסיד, שפתיים כמראה
התכלת, חום בוער כתנור,
סימור ופרפור צמרמורי, הנה
פקחה עיניה ותפתח שפתיה
הסגורות חותם צר, הידיים
הקטנות מתנועעות בתנועה
של חיים, האצבעות הדקות
והצחות הולכות אנה ואנה,
הן מבקשות את תפקידן.
השפתיים נעות, כמעט שבות
למראה בר, וקול כאב מהן
נשמע: אמא, אמא, הבובה, תני
לי הבובה, הבובה החביבה
שזה זמן כביר לא ראיתיה.
קול ששון וקול שמחה, הכל
שמחים, האב והאם, האחים
והאחיות, גם הזקן והזקנה
שכבר שכחו מרוב שנים
גם את משחקי הילדות
של בניהם. שושנה הקטנה
מבקשת את הבובה - ברוך ה'
אות לטובה.

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק,
אגרות הראי"ה קנח)

פעולה ש' החוש השישי

מטרת הפעולה:

החניכים יפתחו חוש ביקורת ויכולת לנתח ביחס לתופעות במציאות.

מבנה הפעולה:

- א. חוויית חושים וניתוח
- ב. הכרה במשמעותו של הניתוח
- ג. הבנה כי תופעות במציאות מורכבות מטוב ורע (פרי וקליפה)
- ד. התנסות בניתוח
- ה. סיכום

מהלך הפעולה:

א. חוויית חושים וניתוח

- משחקים משחק חושים: מבקשים בכל סבב מתנדב אחר וחוסמים לו את כל החושים (קושרים לו בד על העיניים, אוטמים לו את האף באמצעות אטב כביסה, קושרים את הידיים שלו מאחורי הגב). החניך יצטרך לזהות את החפץ, כאשר בכל פעם הוא יוכל לבחור באיזה חוש הוא יכול להשתמש (חוש הראייה יישאר אחרון). המטרה של החניך היא לנסות לזהות את החפץ בעזרת כמה שפחות חושים.
- כדאי להשקיע בחפצים, זה יכול להיות משעשע ביותר. לדוגמה: חתיכת שניצל לא מבושל, פלפל שחור, בעל חיים כלשהו ועוד.
- אחרי המשחק שואלים את החניכים:
 - « למה צריך חושים?
 - « כמה החושים עוזרים לנו?
 - « עד כמה ההבנה שלנו משתכללת ביחס למספר החושים שאנחנו מפעילים?

ב. הכרה במשמעותו של הניתוח

- מסבירים לחניכים שהיכולת הניתוחית היא מעין חוש שישי, ותפקידה לזהות את מה שעומד לפנינו בצורה מיטבית.
- מחלקים לחניכים קטע שכתב אורי אורבך ז"ל על הציונות הדתית על ידי הצגת הניתוק של החרדיות והחילוניות (נספח 1). שואלים את החניכים:
 - « עד כמה הם מזדהים עם הביקורת של אורבך על הניתוק.

- לאחר מכן מחלקים להם את התגובה שכתב חיים ולדר לאורכך **(נספח 2)**.

« שואלים את החניכים: מה הביקורת של חיים ולדר על הציונות הדתית? מסבירים: בעצם חיים ולדר מלין על הבינוניות של הציונות הדתית ועל היעדר הביקורת והחשיבה על סדרי העדיפות בין "הציונות" לבין "הדתית". משאירים כרגע את השאלה פתוחה. בסיכום הפעולה נחבר את הקטע למסר הסופי.

ג. הבנה כי תופעות במציאות מורכבות מטוב ורע (פרי וקליפה)

- מכינים ציר מספרים מ-0 עד 10, ותולים אותו על הקיר. ליד הספרה 0 נתלה את המילה "קליפה" וליד הספרה 10 נתלה את המילה "פרי" **(נספח 3)**. אומרים בכל פעם תופעה **(נספח 4)**, ומבקשים מהחניכים לעמוד ליד המספר שהם חושבים שמבטא את מידת הטוב שמופיע בה. לדוגמה: לימוד תורה ככוללים (על פי אורח החיים החרדי). אם החניך חושב שזו תופעה שכל כולה אידיאל הוא יצטרך לעמוד ליד המספר 10 (פרי), ואם הוא חושב שזו תופעה פסולה מכול וכול הוא יצטרך לעמוד ליד המספר 0 (קליפה). תוך כדי המשחק סופרים כמה פעמים החניכים עמדו בקצוות (ליד הספרה 0 או 10).

* למדריך: שים לב שחלק מהתופעות צריך להסביר יותר בפירוט, אז תגיע מוכן.

- בסיים המשחק שואלים את החניכים כמה פעמים הם חושבים שאחד החניכים עמד בקצוות. סביר להניח שלא הרבה. מנהלים עם החניכים דיון על העובדה הזאת:

« למה כמעט לא עמדתם על 0 או 10?

« מה זה אומר על תופעות במציאות?

- מסכמים את החלק הזה בכך שכל דבר במציאות מורכב מטוב ורע, פרי וקליפה. בחלק מהתופעות קיים יותר טוב ובחלק יותר רע, אבל כמעט אין דבר כזה טוב מוחלט או רע מוחלט (למעט במציאות רוחנית).

ד. התנסות בניתוח

- מחלקים את החניכים לקבוצות קטנות, ולכל קבוצה נותנים קטע שמציג תופעה כלשהי **(נספח 5)**. על כל קבוצה לחשוב מה הן נקודות האמת והטוב בכל תופעה, ומה הן הסכנות והרע.

- לאחר דיון בקבוצות מבקשים מהחניכים לשתף את כולם בתובנותיהם.

ה. סיכום

- שואלים את החניכים מה הם למדו בפעולה הזאת.

* למדריך: חשוב לראות שהחניכים הפנימו את הרעיון ושהשגתם את המטרה של הפעולה. היכולת של החניכים לפתח חוש ביקורת כלפי המציאות היא יכולת חשובה ומכרעת בקבלת ההחלטות שלהם ובגיבוש זהותם האישית והרוחנית. שימו לב שגם סיכום הפעולה מתבסס על ההבנות שלהם - חשוב לחזק זאת.

כסחי החינוך הדתי לאומי / אורי אורבך

הוא צעיר בן 24, חרדי מלידה, גר בירושלים.

בעולם האסוציאציות שלו לא משחקים שום תפקיד הביטלס, שלום חנוך, עמוס עוז, "מבית אלפא עד נהלל", חיים יבין, פרס נובל, כ"ט בנובמבר, הבימה, הפקולטה לחקלאות, חנה סנש, קידה שעירה, חייקה גרוסמן, ריטה ורמי!

הוא שמע מילה פה מילה שם, אבל הוא לא ממש מבחין בין ידיעות למעריב. עיתון הארץ או מקור ראשון מעולם לא ראה, בטח לא קנה. הוא לא זוכר שמות של חמישה רמטכ"לים, לא תקבלו תשובה אם תשאלו אותו מי אלה התרנגולים ומה זה משפט קונסטיטוציוני. הוא יודע מילים בודדות באנגלית וכלום במתמטיקה, רק חיבור חיסור כפל וחילוק. פיזיקה וכימיה מחוץ לתחום, ספרות עברית מעולם לא קרא, וכנראה גם לא יקרא, ספרות יפה, שירה עברית, ספר חדש בהוצאת עם עובד. המחקר החדש באוניברסיטה על מגדר וזהות לא יובא לידיעתו, גם לא התצוגה החדשה בגלריית עמליה ארכל. הדיון על חופש הדיבור ועל מדיניות הרווחה במשנה הסוציאל-דמוקרטית לעולם לא יחצה את המסננת שלו. אולי הוא שמע משהו מהמושגים הללו באקראי, אבל אף אחד מהמינוחים, השמות, הטעמים, הספרים והנושאים הללו לא מדבר אליו. אף אחת מהמילים אום-כולתום, חשבון דיפרנציאלי, יחידה 669 ואדמונדו דה-אמיציס לא מוכרת לו. בלטות האקטואליה והנוסטלגיה שלו לא ינועו לחלוטין למשמע התיבות גיורא שפיגל, טלעד, אהרן אפלפלד, יובנטוס, חנוך לוין, דגניה.

הוא חרדי ואין לו מושג!

הוא צעיר בן 24, חילוני מלידה, גר בירושלים.

בעולם האסוציאציות שלו לא משחקים שום תפקיד חסידי קרלין, הסטייפלר, החזון איש והרב כהנמן. "תהא השעה הזאת שעת רחמים", קידוש השם, זצוק"ל, איצקוביץ, חוג חת"ם סופר, ישיבת המתמידים, השיעור השבועי ו"שירו למלך". הוא שמע משהו פה ושם, אבל הוא לא מבדיל בין המודיע ליתד נאמן. שבועון חרדי מעולם לא נפל לידיהו והוא לא מכיר שמות של שלושה גדולי תורה. לא תקבלו תשובה אם תשאלו אותו מה זה תוספות ומי זה הרבי מסאטמר. הוא יודע מילים בודדות בארמית: רחמנא ליצלן ואדרבה, אבל לא מבין כתב רש"י. חומש הוא קורא בשניאות נוראיות, הוא לא יודע על קיומם של הריטב"א והמהרש"א, תוספות יום טוב וקידוש לבנה. הוא ניזון ממקורות רבים, אבל מעולם לא שמע ויכוח על דין גרמא ועל שלוחו של אדם כמותו. לא פתח את הספר שמירת שבת כהלכתה, אין בעברית שלו "מְפָשׁוּקָה" ו"מה הפשט?", הגבהה וגלילה, זעקת היתומים וביטול תורה. הוא לא מבדיל בין ראשונים ואחרונים. אף אחד מהמושגים כלי שלישי, המשגיח, האדמו"ר הזקן, פּוֹלְלָ ערב והופרשו תרומות ומעשרות לא חדר למקורות המידע שלו. "שיר המעלות ממעמקים קראתך ה'" לא עושה לו את זה, לא מתרגש מ"אבינו מלכנו חננו ועננו", ואינו מגיב לזימון בעשרה, צאן קדושים, שמירת הלשון ורבנו בחיי.

הוא חילוני ואין לו מושג!

תשובה / חיים ואדר, סופר חרדי

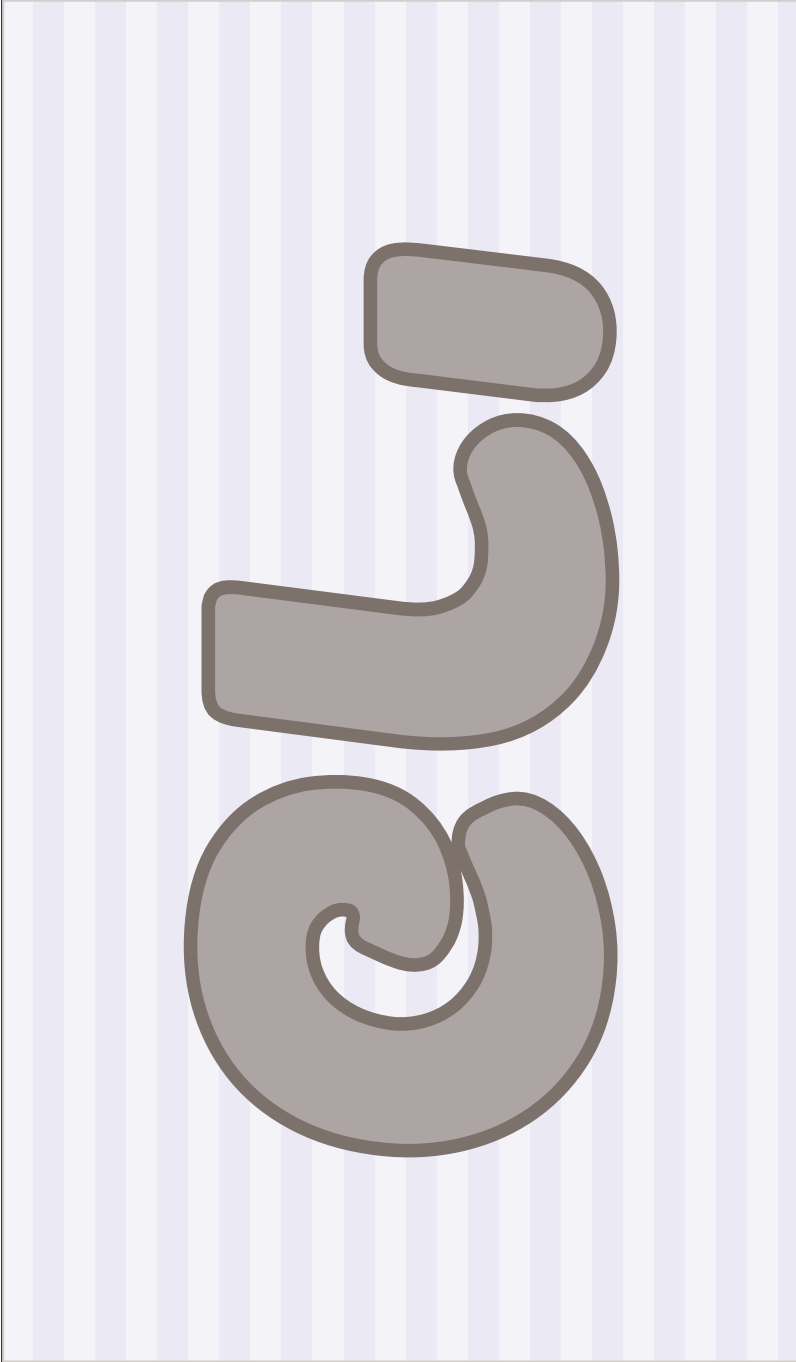
במאמרו המרתק של אורי אורבך חלה לדעתי השמטה. הוא התייחס למושגים צעיר חרדי וחילוני, ושכח משום מה את מושגי הצעיר הדתי-לאומי. מכיוון שאורי אורבך הוא ידיד, מצאתי לנכון להשלים את החסר.

הוא צעיר בן 24, מזרחניק, גר בירושלים.

בעולם האסוציאציות שלו משמשים בערבוביה הביטלס עם חסידי ברסלב, עמוס עוז והרמח"ל, הבימה ומרכז הרב, חנה סנש וחנה ושבעת בניה, ידיעות והצופה. הוא זוכר שמות של חמישה ראשונים ושל חמישה רמטכ"לים, אבל דווקא אצל החמישה האחרונים נוצרות לו העיניים. הוא קורא ספרות עברית, שומע שירים באנגלית ולומד גמרא בארמית, ההשוואה בין השלוש לא ממש עובדת לטובת הארמית. הוא יושב בטיש של הרב מרדכי אלון, אך גם במופע האחרון של ריטה ורמי, בשניהם תראה אותו עם עיניים עצומות שר בדבקות. הוא ישתתף בהפגנות סוערות נגד פינוי היישוב נוה יהופיץ המזונה שלושה קראונים, אבל לא תראה אותו בהפגנה נגד חילול שבת. הוא בהחלט מכבד רבנים, אך המ"פ שלו הוא בשבילו אלוהים. הוא די מעריך כאלה שמגיעים להישגים במפעל הש"ס, אבל מעללי הגיבוש האחרון של דובדבן יגרמו לו למבטי הערצה ולדפיקות לב של ציפייה. גם אם הוא מרשה לעצמו לדבר איתך כל התפילה, אם תדבר איתו בתפילה לשלום המדינה הוא לא ידבר איתך יותר. הוא סובלני כלפי החילונים ויגלה הבנה לעובדה שהם משתמטים מקיום תורה ומצוות, אבל לא יכול לסבול את החרדים שמשתמטים משירות צבאי. אם תספר לו שאתה לומד כלכלה באוניברסיטה הוא יעריך אותך הרבה יותר מאשר אם תספר לו שאתה לומד גמרא בכולל. הוא ישתולל בטירוף למראה גול של נימני, אבל בשמחת תורה לא יהיה לו נאה לקפוץ ב"מוישה אמת". הוא לא יחשוב שמוכרחים לגדל זקן ופאות, אבל על השפם שלו הוא בחיים לא יותר.

הוא מזרחניק, ואין לו מושג מה הוא יותר, דתי או חילוני.

מחנכים

- לימוד תורה בכללים (על פי אורח החיים החרדי)	- תיאטרון
- פמיניזם	- גיוס לצבא
- חסידות	- סמארטפונים
- חילונית	- אקדמיה
- אינטרנט	

תופעה 1: מוזיקה

מוזיקה, פעמים רבות, היא הצד השני של המראה. היא הקרנה של מציאות אחרת. למרות הניסיונות להציב כלים ממשיים לחקר המוזיקה, בסופו של דבר אפשר לבנות תאוריות רבות על "מדע הצלילים", אבל הדרך שבה מוזיקה פועלת עלינו תישאר מסתורית ועלומה.

מדוע התשיעית של בטהובן מחוללת ברוב המאזינים לה את ההתלהבות והאנרגיה? מדוע פסקול הסרט הלירי והאפולו "מעלית לגרדום" שהלחין וניגן מיילס דייוויס משרה עלינו תחושה לילית מהורהרת? מדוע "ירח ורוד", האלבום השלישי והמינימליסטי של ניק דרייק, מעורר בנו געגוע ומלנכוליה?

יש ז'אנרים שבוחנים את הגבולות ואת המוזר, כמו הרוק המתקדם, הג'אז, הפסיכדליה והמוזיקה האלקטרונית. יצירות מסוג זה מנסות להפתיע את השומע. הצלילים, המקצב וכלי הנגינה מגוונים ומשתנים במהלך היצירה, לא כבולים לחוקים הרגילים. המאזין ששומע לראשונה אלבום של מיילס דייוויס, קינג קרימזון, די ג'יי שאדו וחלק מאלבומי רדיוהד, אינו יודע למה לצפות, נשאר לו רק להקשיב ולהיסחף עם היצירה למחוזות לא ידועים בתוכו פנימה.

מוזיקה בעלת עומק צליל ומורכבות סגנונית מאפשרת צמיחה והתפתחות אישית. המוזיקה של פופול וו הגרמנית, למשל, מנסה לפתח את המאזין, לגרום לו לתחושות חדשות ולהתעלות רגשית. היצירה **shine on you crazy diamond** של להקת פינק פלויד משנת 1975 או **KID A** של רדיוהד משנת 1999 צריכות להישמע בעיניים עצומות ובווליום גבוה, כדי להגיע לתחושה שהמוזיקה עוטפת אותך, אורזת אותך, ולמעשה מסיעה אותך הרחק מכאן. כשמקשיבים לאלבומי האמביאנט של בריאן אינו, שנוצרו על קו התפר של שנות השבעים והשמונים, מקבלים את התחושה שיש משהו מעבר למציאות המוכרת. הצלילים ואופן הבנייה של האלבומים הללו מצליחים לחרוג אל מעבר למציאות המוגדרת והקיימת שלנו והם מנסים להוציא אותנו אל המסע הזה, על גבי מרבדי הצלילים.

המורה מוכן ללמד רק כשהתלמיד מוכן ללמוד, אומרים בחוכמת הַזֵן. המוזיקה של באך, אריק סאטי, מיילס דייוויס, פינק פלויד ורדיוהד מוכנה לקחת אתכם למסע, אבל האם אתם עצמכם מוכנים להילקח? זו השאלה הנכונה.

(מתוך 'מאחורי הצלילים: השפעת המוזיקה על הנפש', בועז כהן)

תופעה 3: סמארטפונים

גניבה ושידור של טלפון סלולרי אינם כנגיבה ושידור של כרטיס או של חפץ אחר. הסמארטפון הפך זה מכבר ל"יד"י הטוב של האדם. דומה כי לא תהא זו הפרזה לומר כי בטלפון הסלולרי טמון סיפור חייו של האדם בהאידיא, באשר אצורים בתוכו רגעים וזיכרונות משמעותיים מחייו של אדם, לצד מידע ופרטים חיוניים לתפקודו היומיומי - תמונות של עצמו ושל יקיריו, כתובות ומספרי טלפון של קרובים ומכרים, יומן, פתקי תזכורות ולוח שנה ועוד. לא כל אדם מגבה את תוכן המכשיר בענן, וישחזור הפרטים לעתים אינו אפשרי ולעתים כרוך במשאבי זמן וממון.

בין אם הדבר רצוי ובין אם לאו, לא ניתן להתכחש למעמד שתפס הסמארטפון בחיי חלקים נכבדים בציבור. כאמור, הסמארטפון משמשי גם כמחשב, גם כמצלמה, גם כטלפון ועוד פונקציות רבות, שבגופן נתפס המכשיר בעיני רבים לצנור אל העולם שבחוץ, ואף לפלטפורמה שבאמצעותה אנשים מנהלים מערכות יחסים חברתיות. מכאן הקשר העמוק, לעתים עד כדי תלות, בין בעל המכשיר לסמארטפון שלו, לא ייפלא כי מחקרים עדכניים מלמדים כי חלקים ניכרים באוכלוסייה סובלים מרמות משתנות של חרדה מאובדן המגע עם הטלפון הסלולרי, מהפחד שלא להיות זמין. התופעה נקראת כיום "ניומופוביה" (No-Mobile-Phone Phobia). גם אם אין הדברים מניעים כדי פוביה או חרדה בהגדרתם ב-DSM (ספר האבחנות הפסיכיאטריות האמריקאי), יש להכיר בכך שאובדן טלפון סלולרי, על אחת כמה וכמה גניבה של טלפון סלולרי, עשויה לגרום לקורבן תופעות של אי שקט ודחק.

(מתוך דבריו של יצחק עמית, שופט בית המשפט העליון)

תופעה 2: תזשורת

אספקט נוסף של התקשורת הוא אמצעי התקשורת. ביותם העיתונות הכתובה, האלקטרונית והמצולמת, זוהי תקשורת הרמונים. כיום ענף זה של התקשורת מפותח מאוד ובידותו אנו יודעים על חדשות ואקטואליה, רכילות ועוד. כמו כן הוא מספק לנו בידור לשעות הפנאי.

תחום מודרני יחסית של ענף התקשורת הוא תחום הפרסום והתעמולה - כלים חברתיים בידי גורם קטן יחסית (חברה מסחרית, מפלגה וכו') אשר נועדו לקדם תהליך מסוים בקרב ציבור גדול יחסית בעל מאפייני המון. בעודת פנייה ישירה של גורם זה אל כלל הציבור.

תקשורת המונים היא תופעה מודרנית, שתחילתה במאה ה-20. היא מאופיינת בפנייה לקהל רחב, אנונימי ומגוון, על ידי שימוש באמצעי תקשורת המונים, כגון: טלוויזיה, רדיו, עיתונות, קולנוע, ספרות אינטרנט. בתהליך התקשורת מועבר מסר בו זמנית לציבור רחב של נמענים, ולרוב מדובר בתהליך מורכב שכוללת ויקר יחסית מבחינה כלכלית. כך למשל, תכנית טלוויזיה מועברת לציבור הרחב, ראנונימי והמגוון של צופי הטלוויזיה, בו זמנית, על ידי שימוש בטכנולוגיה והשקעה כלכלית.

חשוב להבחין בין תקשורת המונים כחיה לך ובין אמצעי תקשורת המונים, שהם כלים טכנולוגיים המאפשרים את העברת המסר מהמגוון לנמענים.

(מתוך ויקיפדיה, ערך "תקשורת המונים")

פעולה ק' מה קורה לי?

מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו להתבונן אל תוך עצמם, לעבד את החוויה ולהבין את המניעים וההשפעות של התופעה על מחשבותיהם והתנהגותם.

מבנה הפעולה:

- א. לימוד על צורות שונות של קליטה
- ב. המחשת מטרת ההתבוננות הפנימית
- ג. התנסות בכלים להתבוננות פנימית:
 1. מניעים
 2. השפעות
- ד. סיכום על ידי התבוננות פנימית

מהלך הפעולה:

א. לימוד על צורות שונות של קליטה

• כפתיחה לפעולה ולעיסוק בתהליכי עיבוד והתבוננות, לומדים עם החניכים את המשנה במסכת אבות פרק ה', משנה ט"ו. המשנה מדברת על ארבעה סוגים של תלמידים. מחלקים לחניכים את המשנה (**נספח 1**) ומסבירים:

התלמיד הראשון הוא כמו ספוג - סופג את הטוב ואת הרע שבלימוד. זאת בעצם העמדה הרגילה שלנו, מצב "נטורל". אם אנחנו לא עושים מאמץ מסוים, אנחנו קולטים וסופגים אל תוכנו כל מה שאנחנו נפגשים איתו. אבל לפעמים, אנחנו אפילו כמו משמרת. משמרת היא מסננת שמעבירה דרכה את היין וקולטת את השמרים - החלק הרע שביין. כי לעתים הרע כל כך בולט והטוב פחות דומיננטי, ואז לא נצליח להשיג את הטוב אלא רק את הרע. לעתים אנחנו משפך - לא נותנים לחוויה ב שהיא עבה יותר ולכן נחשבת טובה יותר. איך עושים את זה? נפה עושה תהליך של בירור, תהליך של סינון.

התפקיד שלנו במפגש עם תופעה הוא **לבחור** בה. להחליט: האם אני רוצה את המפגש הזה? עד כמה קרוב אני רוצה להיות לאותה תופעה?

* למדריך: אם נראה לך שפחות מתאים לחניכים שלך לפתוח בלימוד, אפשר להחליף את החלק הראשון בפעולה עם החלק השני שהוא חווייתי יותר.

ב. המחשת מטרת ההתבוננות הפנימית

- ההתבוננות היא כלי שמשמש אותנו בכל מפגש עם תוכן או תופעה. כדי להמחיש זאת מחלקים את החניכים לשתי קבוצות (אם הקבוצה ענקית אפשר לחלק ליותר). נותנים לכל קבוצה שקית חלב, דף ועט. עורכים תחרות קבוצה בזמן, שבה כל קבוצה צריכה לגשת לכתוב כמה שיותר רעיונות של אנשים בסניף לדברים שאפשר לעשות עם המוצר שקיבלו (כולל החלב עצמו. לדוגמה: גבינה, שוקו וכו', השקית - לדוגמה: לאגור בה זבל, להפוך אותה לכובע וכו'). בתום התחרות קוראים את הרעיונות השונים ומכריזים על הקבוצה המנצחת.
 - שואלים את החניכים: מה המשותף לכל הרעיונות שלכם? בכולם שקית החלב הייתה צריכה לעבור תהליך מסוים של עיבוד. משמעותו העיבוד היא שימוש בחומר הגלם כדי ליצור ממנו משהו אחר, מפותח יותר. גם התבוננות פנימית על עצמנו עושה משהו עם חומר הגלם שהוא אישיותנו. ככל שנרבה להתבונן אל תוך עצמנו, ונשאל היכן המציאות פוגשת אותנו וכיצד ולמה היא משפיעה עלינו - כך נצליח להפיק מהתבוננות שכזאת תובנות פנימיות שיהפכו אותנו לאישיות רבת עוצמה ומגובשת - גם אם נחליט בסופו של דבר לא להיפגש עם התופעה אלא להימנע ממנה.
- חשוב להדגיש שפעמים רבות עיבוד או התבוננות נתפסים בעינינו כצנזורה מגבילה או ארכאית, אבל המתודה הזאת ממחישה לנו שהעיבוד משכלל את חומר הגלם, דווקא מכיוון שאין הסתפקות בחומר הגלם כפי שהוא.

ג. התנסות בכלים להתבוננות פנימית:

בחלק האחרון של הפעולה ננסה לתת לחניכים שני כלים להתבוננות פנימית: האחד מתייחס למניעים שלי ולרצון שלי להיפגש עם התופעה, והשני להשפעות של התופעה על המחשבות, הרגשות והאישיות שלי.

1. מניעים

- משחקים ב"משחק התירוצים". מציגים בפני החניכים מקרה מסוים (נספח 2) ואז מתחילים בסבב תירוצים לאותה התנהגות. אסור כמוכן לחזור על תירוץ פעמיים. חניך שנתקע נפסל ויוצא מהמשחק, ומתחילים סבב חדש עם החניך הבא בתור עם מקרה אחר. המנצח הוא מי שנשאר אחרון.
- * למדריך: זה בסדר גמור שהמשחק ייצא מגבולות ההיגיון, זה עדיין ישרת את המטרה. כמו כן, אפשר כמוכן לשנות את המקרים לדברים שקיימים אצל החניכים שלכם.

- לאחר המשחק שואלים את החניכים:

« היו תירוצים שהיו לנו הגיוניים ואחרים שפחות? מה מבדיל ביניהם?
« היו תירוצים שהדהיתם איתם?
« קיימים תירוצים נכונים או לא נכונים? לפי מה יודעים?
« אם הסיבה היא דבר אישי, אז איך אפשר למצוא את התירוץ (=סיבה) הנכון לי?
« כיצד אמורה להשפיע עליי התובנה לגבי עצמי?

2. השפעות

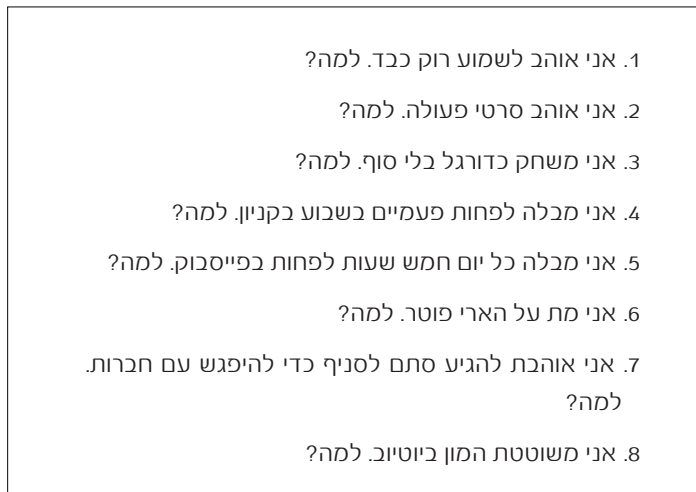
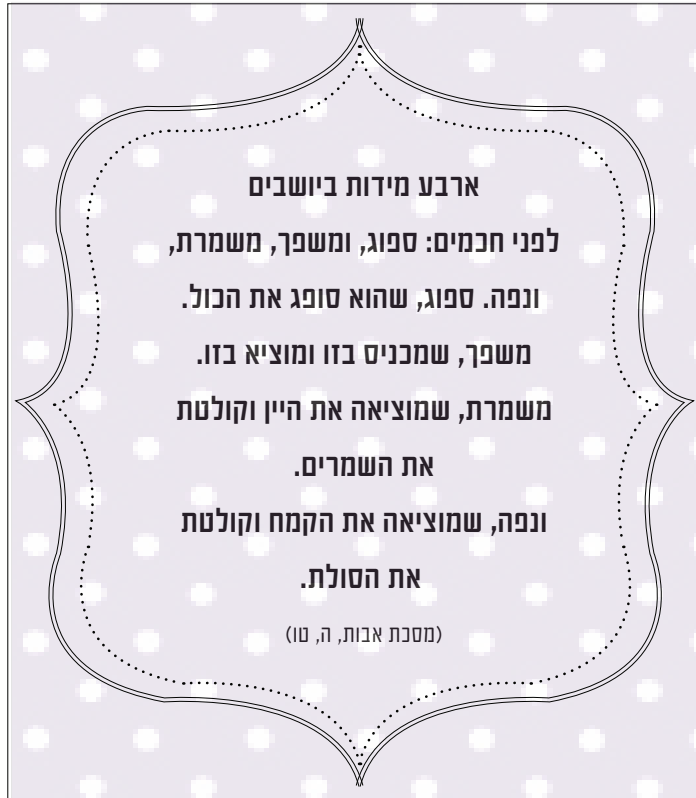
- מבקשים מתנדב אמיץ מהקבוצה למבחן טעימה עיוורת. מכסים את עיניו במטפחת ונותנים לו לטעום כמה סוגים של קולה, כשעליו לנחש איזו חברה מייצרת כל משקה. הניסוי לכאורה מוכר, אבל אחרי שלוש או ארבע טעימות נינוחות נותנים לו לטעום מיץ עגבניות או כל משקה מפתיע ולא נעים אחר.
- כעת מבקשים מתנדב נוסף. נצפה לאחת משתי התגובות: או שכמות המתנדבים תרד או שמתנדבים נוספים ירצו להשתתף במשחק, אך נוכל לשים לב לכך שהם טועמים באופן זהיר יותר כל משקה שאנחנו מגישים להם.
- שואלים את החניכים: מדוע היה הבדל בין הסבב הראשון לשני?
- מסכמים: המתנדב לא ידע איזה משקה יוגש לו, אבל כבר ידע שהוא לא יטעם רק קולה. כלומר, כשאני מודע למפגש שאני הולך לקראתו, גם אם אני לא בקיא בתוכן המפגש לפרטיו, יש לי יותר כוח לבחור איך יתנהל המפגש (במקרה של מבחן הטעימות - בזהירות או אפילו הימנעות). לפני כל מפגש כזה כדאי לברר: איך המפגש עם התופעה משפיע עליי? מה הוא משנה בעולם הערכי שלי?

ד. סיכום על ידי התבוננות פנימית

- * למדריך: החלק הזה אמנם פנימי מאוד, אבל מומלץ לנסות אותו עם החניכים. במקרה הכי גרוע - תעצרו אחרי שתי דקות.
- מחלקים לכל חניך פנקס שבראש כל עמוד שלו כתובה תופעה כלשהי שהחניכים מצויים בתוכה (כדורגל, מוזיקה, סדרות טלוויזיה וכדומה). מתחת לכל כותרת כל חניך יכתוב לעצמו מדוע הוא נמשך למפגש עם אותה תופעה (לדוגמה: למה הוא שומע דווקא את המוזיקה שהוא שומע? או לאיזו מוזיקה הוא נמשך ולמה?), וכיצד אותו מפגש משפיע עליו (לדוגמה: המוזיקה הזאת משמחת/מעציבה אותו, כדורגל גורם לי להיות יותר אלים/אכפתי כלפי חברים וכדומה).
- כדי לאפשר אווירה מתאימה כדאי להשמיע מוזיקה נעימה ברקע.

ציוד:

- 2 שקיות חלב
- דפים
- מטפחת
- קולה בטעמים שונים
- מיץ עגבניות
- פנקסים
- עטים
- מוזיקה נעימה ואמצעים מתאימים להשמעה

פעולה ה'

גבולות, ערכים ומה שביניהם

מטרת הפעולה:

החניכים יכירו במשמעותה של ההלכה כמייצגת ערכים ומעצימה את מי שמקיים אותה.

מבנה הפעולה:

- א. חוויה של חוסר גבולות
- ב. הבנת משמעות הגבולות
1. גבולות כמבטאי אכפתיות
2. גבולות כמייצגי ערכים
- ג. יצירת קשר בין הגבולות להלכה
- ד. חיבור רגשי להלכה

מהלך הפעולה:

א. חוויה של חוסר גבולות

- כפתיחה לנושא מספרים לחניכים שהחבאנו משהו יקר ערך ושיש להם שלוש דקות ללכת לחפש אותו. מי שמוצא אותו הוא זה שזוכה ב.
- החניכים מיד ישאלו שאלות של הכוונה: זה יכול להיות גם מחוץ לסניף? מה גבולות השטח? זה חפץ גדול או קטן? זה יכול להיות עליך? ועוד שאלות דומות אחרות. התגובה לכל השאלות היא "אולי", הכול יכול להיות. סביר להניח שכאן נאבד חלק מהחניכים שפשוט לא יאמינו לנו או יתייאשו מראש.

ב. הבנת משמעות הגבולות

1. הגבולות כמבטאי אכפתיות

- לאחר החיפוש מרכזים את החניכים ושואלים:
 - « מי חיפש ומי לא חיפש? מדוע? »
 - « מה היה עוזר לכם להצליח למצוא? »
 - « מה אנחנו לומדים על גבולות מהחוויה שעברנו? »
- מסכמים: גבולות יוצרים אמון, מבטאים אכפתיות ורצינות כלפי האדם שמולנו. אם היו מגבילים אותנו, היינו יותר בעלי מוטיבציה ורצון לצאת לחיפוש כי השדר שהיה עובר אלינו הוא "אני מאמין בך, אכפת לי ממך ואני מתייחס אליך בכבוד

ולכן אני שומר עליך, מגביל אותך ונותן לך הוראות מדויקות". ידוע שחלק מרכזי בחינוך ילדים הוא הצבת הגבולות. ילדים רוצים גבולות כי כך הם יכולים לפעול ויש להם מרחב בטוח ומבוגר ששומר עליהם.

2. הגבולות כמייצגי ערכים

- ממנים את אחד החניכים לנהל את המשחק חזירים קפיטליסטים. כל חניך מקבל שני פתקים בצבעים שונים, למשל: ירוק וכחול. בכל סבב כל אחד מהחניכים צריך להרים את אחד הפתקים (כולם מרימים ביחד). אם כולם הרימו את הפתק הירוק - כל אחד מקבל סוכרייה, אם כולם הרימו את הפתק הכחול - כל אחד מחזיר סוכרייה, אם חלק הרימו פתק ירוק וחלק הרימו פתק כחול - כל מי שהרים פתק כחול מקבל שתי סוכריות.
- אצל החניך שהתנדב לנהל את המשחק ימצאו כל הסוכריות, ובכל סבב הוא יכול להוסיף חוק חדש למשחק. אסור לו לכפות כמובן על החניכים איזה פתק להרים, אבל הוא יכול להחליט להוציא חניכים מהמשחק, לחלק את הסוכריות באופן אחר וכדומה.
- אחרי המשחק שואלים את החניך שהתנדב ואת שאר החניכים: למה הוא החליט על החוקים שהוא החליט? האם יש קשר בין החוקים של המנהל (שכולם יקבלו שווה בשווה, שמי שמתאמץ יקבל יותר, שחניכים שדופקים את כולם יצאו מהמשחק וכו') לבין ערכיו (תחרותיות, שוויון, הקשבה וכו')? מה הקשר הראוי בין ערכים לגבולות וחוקים?
- מסכמים שגבולות באים לבטא ערכים. אם אנחנו רוצים לשמור על חיי אדם ורואים בזה ערך, אז נשמור על חוקי התנועה. אם אנחנו מאמינים שצריך לנהוג בכבוד זה לזה, אז אסור יהיה להשתמש בקללות או באלימות בקבוצה שלנו.

ג. יצירת קשר בין הגבולות להלכה

- בחלק זה נעבור מעולם הגבולות הכללי לעולם הגבולות ההלכתיים.
- מחלקים את החניכים לשתי קבוצות ועורכים ביניהם תחרות. מפזרים על הרצפה הלכות שונות (**נספח 1**), וכל קבוצה בתורה צריכה לומר על אחת מההלכות איזה ערך היא מייצגת או מדוע ההלכה הזאת מבטאת אכפתיות כלפי האדם. הקבוצה המנצחת היא הקבוצה שלא נתקעה. אם אף קבוצה לא נתקעה ממשיכים לסבבים נוספים.
 - אופציה אחרת ליום חול היא לשחק את משחק הכיסאות המוכר, כשעל כל כיסא מודבק דף שבראשו כתובה ההלכה ועט. בכל עצירה על כל חניך לכתוב איזה ערך מייצגת ההלכה, או כיצד היא מבטאת אכפתיות כלפי האדם. מי שלא מצליח לכתוב כלום יוצא מהמשחק.
 - מסכמים: גם לגבולות ההלכה יש משמעות והם לא נולדו סתם, אלא עולם ההלכה בא לבטא עקרונות גדולים ומביע אכפתיות ואמון באדם - שמטרתה להעצים אותו ולפתח אותו לדמות אדם מוסרית ונעלה יותר. הגבולות הללו, גם אם הם לא נחמדים ולפעמים נראים קטנוניים, מגבילים ומעיקים, בסופו של דבר אלה

הם חוקי המשחק שעל פיהם אנחנו פועלים, ואם נאמץ את הגישה שבה אנחנו מסתכלים על כך שהם קשורים למטרה הגדולה יהיה לנו קל יותר לקבל אותם ולשמור עליהם - לטובתנו.

ד. חיבור רגשי להלכה

•מבקשים מכל חניך לבחור מתוך כל ההלכות הלכה אחת שקשורה לתחום מסוים שהוא מרגיש שהוא שמח בו ושהוא מיטיב איתו. כמובן לא מכריחים את כולם לשתף, אבל כדאי משם לצאת לעבודה אישית ולראות שיש מקום בתוך העולם התורני-הלכתי שבו החניכים מרגישים מועצמים ולא מוגבלים.

ציוד:

- פתקים בשני צבעים לפי מספר החניכים
- חבילת סוכריות
- כיסאות
- עטים

נספח 1

אסור לדבר לשון הרע

חובה ליטול ידיים

חובה להתכליל

חובה להתלבש בצניעות

**אסור
לאכול
מאכלים
לא כשרים**

**חובה לתת
מעשר
לעניים**

**אסור
לעבד את
האדמה
בשנת
השמיטה**

**חובה לכבד
את ההורים**

פעולה ו'

בואו נעשה עם זה משהו!

מטרת הפעולה:

סיכום המערך בצורה חווייתית ומעמיקה.

מבנה הפעולה:

א. פתיחה ויציאה לעבודה

ב. למידה בקבוצות:

1. ניתוח התופעה (קליפה ופרי)

2. התבוננות פנימית

3. מסגרת ההלכה

ג. תכנון תוצר מסכם

מהלך הפעולה:

א. פתיחה ויציאה לעבודה

פעולה זו מטרתה לסכם את המערך באמצעות למידה של החניכים ויישום של המהלך.

כדאי להוציא הזמנות מיוחדות לפעולה המסכמת ולהיערך אליה בצורה מסודרת, גם במחיר שזה ייקח שבועיים אחרי הפעולה החמישית.

הפעולה הזאת דורשת ממך, המדריך, ללמוד היטב ולעשות עבודת שטח טובה. אל תתבייש להיעזר בחברים, במרכזות, במשפחה, במורים וכמובן בצוות ההנהלה. זו עבודה קשה אבל שווה את ההשקעה. תהליך בירור כזה ייחרט אצל החניכים כחוויה אולי הכי משמעותית בתקופת החניכות שלהם בסניף. אל תפחד מזה!

• מסבירים לחניכים שהפעולה הזאת בנויה עליהם - על הרצון שלהם להיכנס באמת לסוגיה שמעניינת אותם בצורה מעמיקה ועם זאת יצירתית וחויייתית.

אז מה עושים? למדנו על שלושה כלים שדרכם נבחן כל תופעה שאנחנו מתמודדים איתה. בפעולה הזאת החניכים יתחלקו לקבוצות קטנות של ארכעה או חמישה לפי הנושא שמעסיק אותם. כל קבוצה תעבור בכל תחנה ותלמד על הנושא על פי הכלי שהם למדו במערך. בסיום התחנות כל קבוצה תגבש תובנה מרכזית או כמה תובנות, ותתכנן דרך להציג את זה בערב מיוחד - אפשר באמצעות סרטון, תערוכה, הצגה וכו'.

* למדריך: חשוב לחשוב לפני כן על הנושאים ולהציע אותם לחניכים. בחרו נושאים שרלוונטיים לחניכים ומדברים אליהם (לאורך המערכים מופיעים נושאים מתחומים שונים, אפשר להיעזר בהם). אנחנו ממליצים לא לקחת יותר משני נושאים כדי שתוכלו לעשות עבודת שטח רצינית וטובה. כמו כן, יש לשים לב למספר החניכים כדי להכין מספר תחנות שמתאים לגודל הקבוצה.

אם הקבוצה גדולה, עדיף להעמיד תחנות כפולות ולא להגדיל את מספר החניכים בכל קבוצה כדי שהחוויה תהיה אפקטיבית.

ב. למידה בקבוצות:

כל תחנה תהיה סביב שולחן שעליו יונחו דפים ועטים ושאלות מכוונות. כדאי לדאוג שיהיו על כל שולחן מפה בצבע אחר, כיבוד ושתייה.

1. ניתוח התופעה (קליפה ופרי)

- בניתוח מטרתנו שהחניכים ילמדו להפריד בין הקליפה והפרי בתופעה. לצורך זה מניחים מחשב נייד או שניים, מארגנים מאמרים שקשורים לנושא (שימו לב לא להבהיל את החניכים - ולקצר אותם שיהיו באופן מתומצת), סיפורים, שירים שמדברים על הנושא וכדומה.
- לאחר הקריאה והשיתוף ביניהם, יהיה עליהם לענות לעצמם ולכתוב מחשבות על פי השאלות המכוונות (נספח 1).

2. התבוננות פנימית

- בחלק זה על החניכים יהיה להתבונן אל תוך עצמם על פי השאלות המכוונות (נספח 2).
- לאחר מכן הם יכתבו את התבוננות המשותפות שלהם (כאן הגיוני שיהיו פערים גדולים יותר, כי זה תחום הרבה יותר סובייקטיבי. לכן אם אתם מרגישים שהקבוצה שלכם לא בוגרת מספיק - שבו שם ואפילו הביאו איתכם חברים שיעזרו לכם וישבו עם החניכים בתחנות).

3. מסגרת ההלכה

- בתחנה זו המטרה היא להכיר את ההלכות הקשורות לנושא, ולכן מניחים על השולחן ספרים או שאלות ותשובות מרבנים שקשורים לתחום. אם אתם לא מצליחים למצוא הכוונה תורנית בתחומים שרציתם להביא לחניכים, אפשר כמובן לשלוח שאלה לאחד מרבני התנועה.
- גם כאן, בסיום הקריאה החניכים יכתבו לעצמם את הגבולות ההלכתיים וממה יש להיזהר על פי השאלות המכוונות (נספח 3).

ג. הכנת תוצר מסכם

• לאחר תהליך הברור נותנים לחניכים דף הנחייה לחשיבה על התוצר (נספח 4), ושולחים אותם לתכנון וביצוע.

* למדריך: כדאי לכתוב כבר בהזמנה לפעולה הזאת את התאריך לאירוע המסכם שבו אפשר ואף מומלץ להזמין את הורי החניכים, חברי הכיתה, קבוצות נוספות בסניף (רק לשים לב שזה יתאים לגיל...) וכדומה.

בהצלחה גדולה!

ציוד:

- מקום עם שולחנות וכיסאות יפים
- מחשב עם אינטרנט
- מפות
- שתייה וכיבוד
- עטים והמון דפים ריקים
- ספרים
- אמצעי השמעה

ממה יש להיזהר?

מה לא טוב ולא רע?

למה למה
מעניין אותי?

למה אני
נחשך למה?

איך לזה
משפיע עליי?
?

האם לזה חקקים
או
מחליים אותי?
?

האם לכה עומר
לילנהיות אדם
טוב יותר?

באיזו חיקה
כה מחבר
אתי לקודש?

באיזו חידה
זה
מחבר אותי
לעצמי?

**מה הם
הערכים
שעומדים
מאחורי
ההלכות?**

**כיצד ההלכות
בנושא
מעצימים אותי
ומשדרים
אכפתיות
כלפיי?**

מה הם הקווים האדומים של ההלכה?

בואו נעשה עם זה משהו!

הנושא שברחנו: _____

התובנות הארככיות שלנו:

מה המסר שהיינו רוצים להעביר?

דרך איפה כלי היינו רוצים להעביר את המסר? (סרטון, הצגה, שיר, תערוכה או מה שבא לכם)

מה צריך בשביל זה?

טבלת משימות ואחראים:

מה צריך לעשות?	מי אחראי על זה?	עד מתי צריך לבצע את המשימה?	מה צריך בשביל זה?	הערות

בהצלחה!

עזראים מחנכים בדרך

איך עובדים עם תוכן התנועה?

איך עובדים עם תוכן בתנועה שלנו?

1. הצפת הנושא

השלב הראשון בבניית תהליך הוא להציף את הנושא באופן משמעותי מול עצמנו. בחלק זה נשאלות כל השאלות - הקלות והקשות, הפנימיות והרוחביות, המעניינות והמשעממות, בקיצור - כל מה שעולה.

קיימים שני סוגים של שאלות: שאלות שקשורות אליי - אלה שאלות שקשורות לעולמי הפנימי, לאישיות שלי, לערכים שלי, למחשבות, לרגשות; ושאלות שקשורות לנושא - אלה שאלות שנותנות פרספקטיבה ועומק על הנושא מבחינה היסטורית, תרבותית וכו'.

במערך עזראיות ההצפה הייתה במשחק הצוללות ובעיבוד שלו. עלו שם שאלות על עצם השייכות, על המשכיות, על שותפות וכדומה מזווית אישית ומזווית ערכית-כללית (מה נכון לי לעומת מה נכון באופן כללי).

במערך תורניות ההצפה קרתה על ידי ה"מסכימוטר", שם עלו שאלות שקשורות אל עצמי (למה אני דתי?) לעומת שאלות שקשורות לאידיאל, כמו העדיפות של לימוד תורה ביחס לפיתוח כישרונות.

2. למידת הנושא

אחרי שאנחנו מציפים את הנושא והוא מעורר בנו סקרנות ורצון לקבל תשובות, אנחנו ניגשים ללמוד על הנושא - שוב, ברמה שלנו. אנחנו עדיין לא יורדים לרמת החניכים.

לימוד נושא יכול להיות בכמה צורות:

- מקורות תורניים (הראי"ה, ילקוט שמעוני וכדומה)
- מקורות חול (8200)
- התכונות פנימית (שאלות שעוסקות בחוויה האישית ולא בהבנת המקור)
- שיח עם אנשים (עצם הדין)

3. בחירה ומערך

עד כאן עסקנו בתהליך שעובר המדריך בפני עצמו, מול עצמו. בשלב הזה אנחנו רוצים לעבור לרמת החניכים, ושם נדרשת הבחירה שלנו.

איך נדע לבחור את המערך, המסרים, השאלות וכו'? ישנן שלוש נקודות שנרצה לשים לב אליהן:

- רלוונטיות - מה מעניין את החניכים? איך הנושא רלוונטי לחיים שלהם? איפה הם פוגשים אותו?

• מסגרת - אילו שאלות אני לא רוצה שהחניכים שלי ישאלו? מה הם גבולות הגזרה שלי? למה?

• חשיבות - יכולות להיות המון שאלות מעניינות, השאלה אם הן חשובות...

עכשיו אנחנו ממש בתוך עולמו של החניך.

• ראשית, יש להגדיר מה המטרות שלנו: לאן אנחנו רוצים להגיע עם החניכים? מה המסר שלנו? עם מה אנחנו רוצים שהחניכים יתעמתו?

במערך תורניות רצינו לתת לכם כלים להתמודדות עם תופעות כאמירה חינוכית, וכן רצינו לעורר שיח סביב תורניות.

במערך עזראיות המסר היה להיות שותפים ולא לקוחות, ולהכיר את התנועה במשקפיים של הערכים שמשקפים בחזון.

• שנית, יש לבנות מערך המורכב מכמה פעולות שצריך להיות להן רצף הגיוני.

כלים לבניית מערך ולהעברת פעולה תוכלו למצוא בחלק הבא של היחידה.

4. פרויקט

אחרי שעושים מהלך משמעותי עם החניכים, חשוב לסכם אותו גם בדרך חווייתית. פעילות זו מדברת לחניכים ברובד אחר, ויש סיכוי שתשאיר חותם משמעותי אפילו יותר מהפעולות.

קיימים שלושה סוגים של פרויקטים:

• פרויקט שמטרתו לסכם - סיכום הנושא באופן חווייתי שמסביר את התהליך שעברנו ומסכם את התובנות שלמדנו וגיבשנו יחד (מוצ"ש עזראיות).

• פרויקט שמטרתו ליישם - יישום נושא במובן הפשוט. בפרויקט כזה יוצאים לעשייה שמיישמת את הערכים שלמדנו עליהם.

• פרויקט שמוליד תוצר - הדגש כאן הוא על יצירה של החניכים שנובעת מתוך המהלך שהם עברו. בדרך כלל זה ייסגר בערב שיא שבו כדאי להזמין הורים וכדומה (מוצ"ש תורניות).

מערך הוא כלי המאפשר להטמיע בחניכים מסרים עמוקים יותר ורחבים יותר, כיון שהמערך בנוי מפעולה על גבי פעולה. על מנת שתהליך "יתבשל" אצל החניכים, צריך זמן ממושך ולבנות את התובנות באופן פשוט ויציב. לכן, בתנועה אנחנו מאמינים כי עדיף לעבוד במערכים על מנת להבנות בחניכים מסרים שחשובים לכם ולנו.

איך בונים מערך?

1. בוחרים נושא

מה רלוונטי לחניכים? מה מעסיק אותם? מה חשוב לי שיעסקו בו? מה נוגע לי? מה מעניין אותי? מה בוער בי?

2. בוחרים מטרה

מה אני רוצה להגיד? מה אני רוצה להשיג? מה יקרה עם החניכים בסוף?

3. בונים מבנה

מפרקים את מה שלמדנו וחשבנו לתת-נושאים, וכל תת-נושא הוא פעולה. אפשר לעשות זאת בשתי דרכים:

רצף - בנוי כתהליך הדרגתי, כאשר המטרה הגדולה תושג לאחר תהליך של בניית הנושא.

הצגה רחבה - בנוי כתקיפה של הנושא מכמה כיוונים. הנושא מדובר כבר מההתחלה, והוא הכותרת של כל פעולה.

4. בודקים את עצמנו

סיימנו לבנות את המבנה הכללי ואת נושאי הפעולות ונשווה עם המטרה שבחרנו (סעיף 2) - האם המערך עונה על המטרה? אם כן - מצוין! אפשר להתחיל לבנות את הפעולות עצמן. אם לא - נבדוק שוב את כל הסעיפים: האם המטרה שהצבנו נכונה ומדויקת? האם התפזרנו במערך עצמו? האם ברורה לנו המטרה? לאחר מכן, ניגש כמובן לתיקונים...

איך בונים פעולה?

הגדרת מטרה

הגענו לדבר הכי חשוב: להגדיר מה מהמטרה שלנו! גם אם אמרתם שאתם רוצים לעסוק בנושא מסוים, יש לו כיוונים רבים ואמירות שונות שאתם מסכימים או לא

מסכימים איתם. לכן חשוב להגדיר מה אתם רוצים שיקרה בסוף הפעולה. מטרה נכונה היא מטרה שכתובה באופן חיובי (מה אני רוצה שיקרה, ולא מה אני לא רוצה שיקרה), שהיא מספיק רחבה ובכל זאת אומרת משהו ברור (לדוגמה: שהחניכים יתנהגו יפה זה לזה - מה זה להתנהג יפה?) כמו כן, ישנם כמה סוגי מטרות: לפעמים אנחנו רוצים שהחניכים ילמדו משהו ברמת הידע שלהם (כן, אפילו שאנחנו לא בבית ספר, לפעמים חשוב לנו שהחניך יכיר משהו חדש). לפעמים אנחנו רוצים שהחניכים יפתחו תפיסה ערכית יותר וישנו את התנהגותם ורגשותיהם כלפי משהו מסוים, ולפעמים אנחנו רוצים שהם ירכשו מיומנויות וכישורי חיים.

המטרה שלי בפעולה: _____
והיא מסוג: _____

בניית מבנה ומהלך

זהו, הגענו לפעולה עצמה. פעולה מורכבת מפתיחה, גוף וסיום (ולכל זה קוראים מבנה). בכל חלק חשוב שתחליט מה צריך לקרות, ואחר כך לחשוב על מתודה מתאימה שתמחיש זאת.

- פתיחה: מטרת הפתיחה היא לגרות את החניכים. ליצור עניין שמרתק, מאתגר ופותח את החשיבה ולהציף את הנושא. מתודות מתאימות יכולות להיות קטעי עיתונים, סרטון, סיפור, הצגת דיילמה וכו'.

- גוף: גוף הפעולה הוא תהליכי, נוגע בנושא ממש ומהווה את עיקר הפעולה. מטרתו דיון, התמודדות עם דילמות, העברת תהליך, העצמת השאלה וניסיון לפתור אותה.

- סיום: הסיום בעצם סוגר את הפעולה, ומנסה להגיע לפתרון תוך כדי גיבוש דעת הקבוצה. לרוב כדאי לסיים באמירה (ולפעמים דווקא בשאלה פתוחה למחשבה), ולקשר את הסיום לפתיחה (לפתור את הדיילמה שהוצגה, ליישב את הסתירה).

פתיחה: _____

גוף: _____

סיום: _____

מתודיקה היא הדרך להנגיש את הרעיון שלנו לחניכים. בתור בני אדם, אנחנו צריכים שיעניינו אותנו, אנחנו צריכים שיגרו אותנו. פעמים רבות ההבדל בין משהו ש"עובר" למשהו ש"לא עובר" הוא האם זה מעניין, מגניב, כיף, יפה וכו'. זו מטרתה של המתודיקה. אנחנו רוצים לקחת רעיון ולהשתמש בכלים מתודיים כדי להעביר אותו. יש המון סוגי חוויות ומתודות - סיפור, הצגה, דיון, משחק, כתיבה, מוזיקה, סיור ועוד ועוד. וכמובן שבתוך כל אחת מהאופציות האלה יש סוגים שונים ואין ספור אפשרויות.

מתודה ממחישה מול מתודה מעוררת

מתודה ממחישה מוכיחה בעצמה את הטענה (למשל: חסר חלק בפאזל כי דוד לא הגיע, וזה מראה לנו כמה כל אחד חשוב). לעומת זאת, במתודיקה מעוררת, המתודה רק מאפשרת שיח פתוח ומעניין יותר, אבל היא לא מהווה חלק מהתוכן (למשל: לדרג כרטיסיות לפי סדר החשיבות, חידון, שכל אחד יישב ליד מה שהכי חשוב בעיניו וכו'. כל אלה רק מעוררים את הדיון, לא ממחישים למה באמת א' יותר חשוב מ-ב'). בדרך כלל מתודה ממחישה עדיפה, כי היא מעבירה את המסר בצורה חזקה יותר. כשאנחנו באים לבנות פעולה אנחנו צריכים לנסות לחשוב על מתודה שתתאים למה שאנחנו רוצים להעביר, מתודה שמשרתת את מטרת הפעולה שלנו. להלן טיפים שונים לעבודה עם מתודיקה. אתם מזמנים להוסיף מניסיונכם.

טיפים כלליים:

מחקרים מראים שכשאתם מקשיבים להרצאה, פותחים מאמר באינטרנט או אפילו רואים סרטון ביוטיוב, יש כמה שניות שבהן אתם מחליטים האם זה מעניין אתכם או לא והאם אתם רוצים להמשיך להקשיב לזה.

אצל החניכים שלכם, זה עובד בדיוק באותה צורה. חצי הדקה הראשונה של הפעולה שלכם זה הזמן החשוב ביותר, כי בו החניכים החמודים שלכם יחליטו אם הם יואילו בטובם להקשיב לכם או לא.

< "דקת הזהב" - חשיבות הפתיחה.

< יש דברים שהם טכניים ומועילים, וכדאי להיעזר בהם. אתה לא תלוי רק ביכולות האישיות שלך.

< שיטת 'התקליט השבור' לטיפול בוויכוחים עם חניכים.

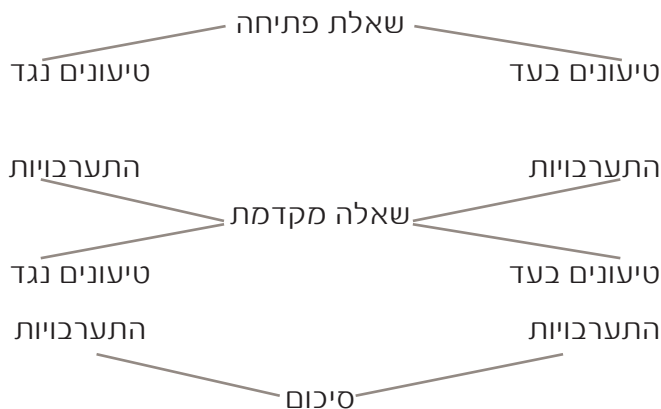
< סילוק הסחות דעת (להפוך כיוון ישיבה, לעבור במקום אחר, להוציא מהחדר דברים לא קשורים

שנמצאים מאחור, לוודא מראש מה החניכים רואים, לדאוג למקום קבוע לפעולה)

טיפים לדיון:

< טריגרים לדיון - להניח על הרצפה שלטים או תמונות.

- < לתת דוגמה מחיי היומיום.
- < שימו לב שהשאלה של הדין ברורה לכם, אחרת הדין עלול להתפזר לכל מיני מקומות.
- < קטע לא קשור בכלל שאפשר להשליך וללמוד ממנו על נושא הדין (משהו מעניין, נניח קטע מסרט).
- < כדאי מאוד להיעזר בנושאים אקטואליים.
- < מתודה לדין יכולה להיות משחק של בית משפט - בעד ונגד משהו מסוים.
- < כדאי לחשוב מראש על כל הצדדים והדעות שיעלו בדין. כך תהיו מוכנים למה שיעלה ותוכלו להנחות את הדין בהתאם.
- < אם יש מישהו שמדבר יותר מדי או לא מעניין, לשים לב לא להיתפס אליו.
- < כדאי להגדיר מראש מטרה לדין.
- < בדין המנחה צריך להיות זה שמנתב את השיחה - אבל בלי שירגישו זאת. הקבוצה היא המרכז ולא המנחה!
- < בדין צריך שיהיו (לפחות) שתי דעות, כדי שיהיה על מה להתלכט. לפני שמתחילים דיון, נשאל את עצמנו: האם אני יכול להזדהות עם כל אחת מהדעות?
- < בהנחיית דיון צריך לשים לב שאנחנו נשארים ניטרליים, ומעמתיים כל צד עם הטיעון שכנגדו.
- < הדין צריך להיות בנוי. למשל כך:

- < קביעת מסגרת הזמן ונושא השיחה - אנחנו צריכים לשים לב שאנחנו שומרים על נושא השיחה, שהדין לא מתפזר יותר מדי.
- < דיון מתחיל באמת כשדעתו של מישהו מתערערת ("וואו, אולי באמת הוא אומר משהו נכון...").
- < לשים לב לחניכים השקטים יותר ולראות שהקולניים לא משתלטים על הדין. אפשר מדי פעם ליזום פנייה למישהו שקצת פחות משתתף כדי לאפשר גם לו להביע את דעתו.

מתודות לדיון:

- < שימוש בכדור - רק מי שמקבל את הכדור יש לו זכות דיבור.
- < קרוסלה - מעמידים את כולם בשני מעגלים, אחד פנימי ואחד חיצוני. בכל פעם המדריך שואל שאלה, ושני האנשים המקבילים במעגל דנים בה.
- < 'מסכימוטר' - המנחה אומר היגד מסוים, וכל אחד צריך להציב את עצמו על ציר דמיוני לפי מידת ההסכמה שלו עם ההיגד.
- < 'אקווריום' - שני נציגים מצוותים שונים דנים בנושא בפני הקבוצה כולה. כשמישהו מאותה דעה רוצה להשתתף בדיון הוא קם ומחליף את אחד המשתתפים שכתוך המעגל.

כלים בהנחיית דיון:

- < שיקוף - לתמצת ולסכם את דברי המגיבים. "מה שאני מבין ממך זה ש...". זה עוזר למיקוד הדיון ולהבנה של מה שנאמר.
- < הצבת סתירות ועימותים בין דוברים שונים, והצפתם במקרה שהם סמויים. "כעצם מה שאתה אומר זה לגמרי הפוך ממה שאפי אמר".
- < פרובוקציות. לפעמים דיון נתקע, או שיש הסכמה של כולם. במקרה כזה אפשר לשלוף פרובוקציה, איזשהו מקרה קיצון או הקצנה של דעה שנאמרת, במטרה לעורר את המשתתפים.
- < במקרה שהדיון תקוע אפשר גם לשאול אם כולם מסכימים לנאמר. "יוסי אומר שצריך לוותר על בגרות במתמטיקה. כולם מסכימים? מישהו חושב אחרת?"
- < הבהרות - לעשות סדר בבלגן. מדי פעם כדאי להבהיר את מהלך הדיון, גם כדי לעשות סדר וגם כדי לאפשר למי שקצת ריחף לחזור פנימה.

טיפים לסיפורים:

- < לא בהכרח עדיף להקריא, ואם כן מקריאים - מומלץ לחלק דף.
- < אפשר למרקר שורות בדף ולתת לחניכים לקרוא לפי הקשר כלשהו - "כל מי ש..."
- < להתחיל בפאנץ', משהו מוחשי או סיפור מהחיים.
- < דקת הזהב - רלוונטית בכל חלק בפעולה. לתכנן אותה היטב.
- < לוודא שהם איתך. לתפוס אותם בעיניים.
- < להשתמש בשפה של הקבוצה.
- < לא לשבת במקום.
- < לשאול שאלות באמצע הסיפור.
- < לעשות תנועות או קולות.

טיפים להצגות:

- < להביא תלבושות שוות. זה משדרג את העניין פלאים.
- < להתאים את עוצמת הדיבור לפי המרחק מהחניכים.
- < לשתף את החניכים בהצגה.
- < לשים לב למתח בין דברים שכתובים מראש ובין אלתור. בעיקרון עדיף לתכנן מראש.

אבל לפעמים האלתור הוא הקטע הכי טוב בהצגה.
< אפשר להציג סיפור אחד בכמה וריאציות, זה נחמד ומשעשע.
< להשתמש בקול בהתאם לדמות, ואפשר אפילו קצת מוקצן אם רוצים שיהיה מצחיק יותר.

טיפים למשחקים:

< לחפש משחקים שמתאימים לרעיון שאנחנו מנסים להעביר או לדון בו. שימו לב: יש משחקים שיכולים ללכת להרבה כיוונים ולהעביר מסרים שונים.
< חשוב לתת לחניכים לחוות קודם כול את המשחק כמו שהוא, לא לקשר אותו מיד למסר. רק אחר כך לתת להם לדבר על מה שהם הרגישו במשחק, ומתוך כך לצמוח למסר שאנחנו רוצים להעביר.
< לשים לב שאין במשחק יותר מדי פסולים, כי אז החניכים מהר מאוד מאבדים עניין בפעולה.
< לשים לב שהמשחק לא אלים מדי (בנים, בעיקר אתם...)

קתימב"ה (קול, תנועה, ידיים, מבט, ביטחון, הופעה):

< המדריך צריך להיות הדבר הכי מעניין באזור.
< לשים לגיוון בקול ובתנועה, בתזוזה בחדר.
< קול - לשים לב לעצירות, לווליום, למהירות.
< לא להשתמש במילים גבוהות מדי!
< לא להשתמש באותה מילה אלף פעמים (כאילו, כעצם).
< תנועה - לא לזוז יותר מדי, ומצד שני לא לקפוא.
< לשים לב איפה וליד מי אתה עומד. כדאי לעבור ליד אנשים שלא בקשב.
< תנועות ידיים - מצד אחד לא מוקצנות מדי, ומצד שני - לא ידיים בכיסים.
< התנועות צריכות להמחיש את מה שמדברים עליו.
< מבט - ליצור ולשמור על קשר עין עם החניכים. לא לבהות ולא להתמקד במישהו אחד.
< ביטחון - שפת גוף. לנסות לשדר שאתה יודע, גם אם אתה לא...
< להיות בטוחים במה שאומרים. לא לפחד לקטוע מישהו כשצריך.
< לא להתנצל. ההתנצלות לא מועילה.
< הופעה - לשים לב שנראים נורמלי, בלי כיפה הפוכה וכו'.
< לא להסתכל לרצפה או לתקרה.

בהצלחה!

מטרת הפרויקט היא להשאיר חותם עמוק בחניכים ולסגור את העיסוק בנושא בצורה חווייתית.

הפרויקט הוא בעצם פעילות השיא שעושים אחרי תקופה שהחניך למד משהו. הפרויקט מאפשר לחניך לחוות את הנושא מזווית אחרת, באמצעות עשייה או חוויה. כך אפשר גם ליישם בפועל את מה שלמדנו ועסקנו בו. מה צריך להיות בפרויקט?

פרויקט לא צריך להיות משהו גדול כמו כזאר, שוק וכו' (למרות שגם זה אפשרי). פרויקט יכול להיות התנדבות בסניף או מחוצה לו, חוויה קבוצתית כמו משחק 'סוף הדרך' ועוד ועוד, כיך הדמיון.

אז איך עושים את זה?

אחרי שבחרנו נושא, ובנינו מערך, והעברנו אותו לחניכים, ננסה לחשוב על פרויקט שיכול ליישם את הנושא בשטח. נשאל את עצמנו איזו פעילות אפשר לעשות כדי שהחניכים ירגישו את הנושא, יחוו אותו, שהוא יעבור מדיבורים למעשים? צריך לחשוב על פרויקט שהחניכים יבינו שהוא קשור למערך האחרון, בכמה שפחות דיבורים והסברים. כמובן שצריך לציין לחניכים שזו פעילות שסוגרת את המערך.

איך יודעים שהצלחנו?

חניך זוכר פעולה או מערך במידה שהם נגעו בו. בסופו של דבר הפרויקט צריך לגעת בכמה שיותר חניכים. קבוצה שהפרויקט ייגע בה תדבר הרבה על החוויה שעברה. כדי להפיק פרויקט כמו שצריך יש להיערך מראש כראוי: לבחור תאריך, לתאם עם כל הגורמים הרלוונטיים, להשיג אישורים ולאסוף כסף אם צריך. מומלץ מאוד להיעזר במרכזת לצורך הפקת הפעילות.

טיפים:

* לא חייבים לעשות פעילות מפוצצת. פעמים רבות דווקא בפרויקטים הרגילים לכאורה אפשר להעביר היטב את המסר.
* מומלץ לחשוב ממה החניכים יפיקו את המרב, ולא לתכנן פעילות שהם פחות יתחברו אליה.

רעיונות לפרויקטים שונים:

• סיוול	• סיוור
• פרויקט עשייה בסניף	• שיחה עם מישהו מבחוץ
• פעילות של הקבוצה לשאר הסניף	• התנדבות
• _____	• משחק מושקע ומגניב
• _____	• פעילות יצירה

עזראים מחנכים בדרך

נספח השילוח החודשי

קבוצת עיינות היא תקופה בה החניך מתחיל לפתח חיים חברתיים וחברות יציבה.

החניך בשלב זה מאופיין בקליטה מהירה, פתיחות ומוכנות ללמוד מאחרים. עולם התוכן הפנימי של החניך מורכב בחלקו מהמציאות הסובבת אותו ובחלקו מהדמיון.

בגיל זה עדיין החניך שופט את הסובב אותו מזווית הראיה שלו. ככל שיתבגר, יתבסס השיפוט שלו על הנורמות החברתיות המקובלות בקבוצה שלו.

מכיוון שנקודת המוצא של החניך היא מזווית הראייה שלו בלבד, הוא כוחר בהתנהגויות שיגרמו לחבריו לאהוב אותו ויהפכו אותו למקובל בסביבתו.

דרך הקבוצה החניך חש כי הוא אינו לכד והוא מתנסה בחיים משותפים דרך שותפות בקבלת החלטות בקבוצה. בעזרת הקבוצה, לומד החניך להעריך את עצמו ואת האחרים.

חניכי קבוצת עיינות כבר לא חדשים בסניף והם הספיקו להכיר אחד את השני ואת המסגרת. בשנה שעברה הם התחילו להתגבש לקבוצה, אך לא תמיד הקבוצה שנוצרה היא קבוצה יציבה ומתמידה. החניכים בגיל זה מרגישים כבר קצת גדולים, כי יש כבר קבוצה קטנה מהם, והם זקוקים לגבולות ולמסגרת יציבה. זוהי תקופה בה הדימוי שלהם בסניף מתחיל לתפוס מקום וניתן להשיג המון הישגים ע"י מתח ותחרותיות בריאה.

לעתים עלול להיווצר מצב בו החניכים מתייחסים למדריכים כאל "שקי אגרוף" ולחשוב שהכול מגיע להם ושהם לא חייבים כלום לאף אחד.

Y מאפיינים בשטח:

המדריך הוא דמות מרכזית.

מלאי אנרגיה ומרץ, המסגרת צריכה להיות מפעילה.

מעצבים את דרכם כקבוצה לעתיד.

מעצבים מי הם החניכים בקבוצה, הקבוצה מתגבשת ויוצרת לעצמה הנהגה.

בדרך כלל יש מלך לקבוצה.

הם חשים תחושת שייכות לסניף.

נוצרו נורמות חברתיות בקבוצה.

מרגישים שהתבגרו למרות שעדיין לא.

הצטבר אצלם ידע לגבי פעילות התנועה - תחושת ותיקות, עצמאות.

יש קבוצה מתחתם- גורם להרגשת חשיבות.

הקבוצה קיימת וצריך לבסס תהליכים ולהתחיל חדשים.

יש להם המון מרץ וכוח.
החניך רואה את העולם בראייה דיכוטומית, יש שחור או לבן.

w בעיות שעלולות להיווצר:

חניכים מפסיקים לבוא אחרי תקופה מסוימת.
חניכים מגיעים ולא נכנסים לפעולות/מסדר/תפילה.
נוצרות קבוצות בקבוצה.
נוצרת מנהיגות שלילית.
מדריכים לא מספיק מתלהבים.
הקבוצה מאבדת עניין.
הקבוצה לא מקפידה על נהלים, מרשה לעצמה להפריע.
השובכות גוברת.
רצון לקבל בלי לתת

e תפקיד המדריך:

גיבוש קבוצה.
הכרת המסגרת.
לדאוג שמתח הפעילות לא ירד.
להציב מטרות ברורות.
לגבש גאווה תנועתית.
לשמש דוגמה אישית.
עזרה לקבוצה להחליט על כללים קבוצתיים.
להציב מסגרת ולעמוד מאחוריה (גם למדריך מותר להיות קשוח).
לאפשר לחניכים, בהדרגה, לקחת אחריות על הנעשה בקבוצה.
לכבד ולהעריך כל חניך (מעלה את הדימוי העצמי).
ליצור אווירה תומכת בין חברי הקבוצה.
פיתוח יוזמה ועצמאות מצד החניכים.
פעולת אמצע שבוע קבועה וממושכת.
פעולות שבת הפעלתיות.
הרחבת הכישרים החברתיים של החניך.
סבלנות, הבנה ותמיכה.
מתן חיזוקים חיוביים ואישיים.
לעסוק בקבלת השונה.
לעודד אמון ופתיחות.
להפגיש את החניכים עם חווית הצלחה.

נירים-נתיבות (כתה ה'ו')

קשר עם הורים.

זהו הגיל שבו מתלכטים בין הרצון להמשיך להיות קטנים - להמשיך לשחק ולהשתולל, לבין הרצון להיות גדולים ועצמאים - שלא יגידו לנו מה לעשות ושנחליט בעצמנו לגבי דברים החשובים לנו.

החניכים בגיל זה מתחילים להבין את קיומם של חוקים ונורמות חברתיות. החניך מבין כי יש דרך בה החברה רואה התנהגות ושופטת אותה. החניך מתחיל לראות את העולם מנקודות מבט נוספות מלבד נקודות המבט שלו ומעוניין להצטייר כטוב בעיני אחרים. בשכבת גיל זו קיימת חשיבות גדולה לקיומה של קבוצה שכל חבריה בני אותו גיל, בעלי תחומי עניין, בעיות, לבטים ופחדים דומים. דרך הקבוצה מרגיש החניך כי הוא "לא לבד" והקבוצה מהווה עבורו מודל לחיים חברתיים.

בתחילת גיל ההתבגרות משנה הקבוצה את ייעודה - ממסגרת חברתית שבמרכזה המדריך - לקבוצה עצמאית.

הקבוצה ממלאת צרכים שונים ומרובים:

שיקוף - איך דברים שאני עושה נראים מהצד.

מודלים לחיקוי - אני רוצה להיות כמו... חברים.

פורצי דרך - מנהיגים בקבוצה המציעים דרכי התמודדות חדשות לבעיות.

מקלט - כאן אני עם אנשים שמבינים אותי, כיף לי וטוב לי איתם.

מקור סטטוס וכוח -- כשאנחנו ביחד, אנחנו מסוגלים לעשות דברים שלכד לא היה לנו אומץ לעשות.

מטרת הקבוצה בשלב זה היא ליצור תא חברתי שמשתתפיו קבועים.

למרות העצמאות היחסית של הקבוצה ההולכת ונרקמת בגיל זה, המדריך עדיין מהווה דמות מרכזית ונערצת שמקשיבים לה כמעט ללא עוררין. בשכבת גיל זו הולך ומתחזק הצורך במימוש העצמי. בשלב זה יש לחניך צורך בקבלה ובהערכה מצד החברים. כדי שהחניך ירגיש חלק מהקבוצה עליו לתת אמון ולבטוח בחבריו לקבוצה. הקבוצה תאפשר לו ביטוי אישי וקבלת הערכה מצד החברים.

בשלב זה החניכים (מנתיבות) מתחילים לחפש בתי ספר לשנה הבאה, ויש נטייה ללכת לאן שהרוב הולך, בין אם זה טוב ובין אם לא.

מאפיינים בשטח:

Y מאפיינים בשטח:

הם חשים תחושת שייכות לסניף.
נוצרו נורמות חברתיות בקבוצה.
מרגישים שהתבגרו למרות שהם לא הכי בוגרים.
הצטבר אצלם ידע לגבי פעילות התנועה- תחושת ותיקות, עצמאות.
גדולים בבית הספר - מרגישים יותר עצמאות.
החניך צמא לידע ולמידה, אלא אם כן ממאסים עליו אותה.
גיל הבת-מצווה.
הכנות יותר רציניות מהבנים.
מתחילים קצת להתבגר ולדעת כל מיני דברים.
התפתחות זהות מינית - מתחיל המתח בין בנים ובנות.
בנות - החברות ממוקדת באינטימיות ומחויבות ואילו אצל הבנים - במשימתיות.

w בעיות שעלולות להיווצר:

בעיות חברתיות, (אצל בנות למשל: כאלו שלא מוזמנות לבת-מצוות).
אופי מסיבות הבת-מצוה.
לא כל פעילות מספקת אותם.
מרגישים גדולים ואמיצים מספיק כדי למרוד בנורמות של הסניף ובמדריכים.
החניכים עלולים למשוך זה את זה להרשמה לבתי ספר לא דתיים
יש הרבה הערצה וחקייו של תרבות המערב ופחות חיבור לעולם התורה,
מה שעלול להשפיע על הרשמה לבתי ספר לא דתיים
הקבוצה מאבדת עניין.
הקבוצה לא מקפידה על נהלים, מרשה לעצמה להפריע.

e תפקיד המדריך:

לתמוך בחניכים העוברים את גיל ההתבגרות.
לדבר על הבעיות, לשמור על רמת פתיחות גבוהה בקשר אישי ובשיחות כלליות.
ליצור תחליף ליציאות של החברה למקומות מפוקפקים. ליצור יציאות קבועות
בהכוונת המדריכים.
לבנות ולחזק מסגרת של התנדבויות, שיעורי תורה וכו'- ולהשתדל להפוך אותם
לאטרקטיביים.
לאפשר לחניכים להוציא את המרץ הרב שלהם בתוך המסגרת ובצורה מקדמת.
לנתיבות- במקרה הצורך ניתן להעביר מערך בנושאי צניעות ובינה לבינה.
לעודד אצל החניכים חשיבה עצמאית והבעת דעה.
לעסוק בנושא לחץ-חברתי.
להדגיש את הייחוד של כל פרט בקבוצה.

לזהות מנהיגות שמפתחת ולעודד אותה לכיוונים חיוביים.
להקים ועידה קבוצתית שתקבע את כללי הקבוצה, וכך הם יקבלו על עצמם דברים מתוך הסכמתו.
כדאי לערוך לבנות מערך בת-מצווה, שידבר על משמעות קבלת עול מצוות, האופי המתאים למסיבת בת מצווה, משמעות הטקס וכו'.
לדאוג שמתח הפעילות לא ירד.
להציב מטרות ברורות.
לגבש גאווה תנועתית.
להציב מסגרת ולעמוד מאחוריה (גם למדריך מותר להיות קשוח).
לאפשר לחניכים, בהדרגה, לקחת אחריות על הנעשה בקבוצה.
לכבד ולהעריך כל חניך (מעלה את הדימוי העצמי).
ליצור אווירה תומכת בין חברי הקבוצה.
פיתוח מנהיגות, יוזמה ועצמאות.

טבלה ליחידת סיכום

מה זה אומר בפועל?	על מה עובדים בקבוצה - דינמיקה קבוצתית ואישית	מה זה אומר בפועל?	על מה עובדים בקבוצה - תוכן	חודש
				שבט
				אדר
				ניסן
				אייר
				סיוון
				תמוז
				אב
				אלול

מילון לעזר: ביטחון עצמי, עזראיות, התחשבות באחר, ערבות הדדית, דבקות, פיתוח אישיות, פיתוח אחריות, פיתוח כישור מנהיגות והובלה, לויאליות, חשיבה מערכתית, הבדלה בין עיקר לטפל, יכולת ניהול ושליטה, איכות הסביבה, דרך ארץ, ארץ ישראל, אמונה, תפילה, חסד, חינוך, צניעות, חברה צנועה, תורניות.

מה אנו רואים בסוף?

Lined writing area with 25 horizontal lines.

